

Sygn. akt III Ca 143/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2017r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku III Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Gajewski (spr.)

SSO Elżbieta Milewska – Czaja

del. SSR Katarzyna Walewska

Protokolant: sek. sąd. Maciej Mądziel

po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2017r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko Ł. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Kwidzynie

z dnia 20 grudnia 2016r. sygn. akt I C 1261/15

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w sprawie poczynając od dnia 7 listopada 2016r. i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kwidzynie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSO E. C. SSO K. G. del. SSR K. W.

Sygn. akt III Ca 143/17

UZASADNIENIE

Powód - (...) Bank (...) SA w W. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Ł. K. kwoty 28.538,88 zł tytułem zwrotu kredytu wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od 21.11.2015. dnia zapłaty, 3.152,80 zł tytułem odsetek za okres 20.11.2014r. do 20.11.2015r. oraz 55 zł tytułem prowizji i opłat bankowych i zasądzenie kosztów postępowania.

Wobec uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane pozwanemu został ustanowiony kurator.

Kurator (w imieniu pozwanego) wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że powód nie wykazał aby dochodzona kwota była wypłacona, powód nie dołączył do akt umowy, a dołączony wyciąg z ksiąg banku nie może być dowodem bo pozwany jest konsumentem.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2016r. Sąd Rejonowy w Kwidzynie oddalił powództwo.

Sąd Rejonowy orzekając oparł się na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Powód (...) Bank (...) SA w (...).11.2015r. wystawił dokument określony jako wyciąg z ksiąg bankowych (nr (...)). W dokumencie tym stwierdzono na podstawie ksiąg banku, że na dzień 20.11.2015r. figuruje w nich wymagalne zadłużenie wobec pozwanego Ł. K. w wysokości: 28.538,88 zł tytułem zwrotu kredyty wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od 21.11.2015. dnia zapłaty, 3.152,80 zł tytułem odsetek za okres 20.11.2014r. do 20.11.2015r., 55 zł tytułem prowizji i opłat bankowych z tytułu zawarcia umowy kredyt gotówkowy (...) nr (...).

Dokument ten został podpisany przez A. K. i A. B..

Biorąc pod uwagę treść art. 69 ust. 1 i 95. Ust. 1 ustawy Prawo bankowe oraz art. 6 k.c. Sąd Rejonowy zważył, iż w takiej sytuacji dokument dołączony do pozwu uznać należy co najwyżej za dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c. (w brzmieniu mającym zastosowanie w sprawie tj. dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie). Niezależnie od powyższego wskazać też należy, że dokument ten został podpisany przez A. K., która była umocowana do reprezentowania powoda w charakterze pełnomocnika procesowego art. 87 § 1 k.p.c. (pełnomocnictwo k. 6 akt) i A. B.. Do akt nie zostało jednak dołączone pełnomocnictwo, którego wynikałoby, że A. K. lub A. B. (bądź obie łącznie) jest (są) umocowana także do podpisywania w imieniu banku innych dokumentów choćby takich jak wyciągi sporządzone na podstawie ksiąg rachunkowych banku. Na marginesie sprawy wskazać należy, że dołączone do wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku pełnomocnictwo (udzielone J. K.) jest zarówno pełnomocnictwem procesowym (pkt 1 c pełnomocnictwa) jak pełnomocnictwem do podpisywania (wystawiania) dokumentów o jakich mowa wyżej (pkt 1 b pełnomocnictwa). W takiej sytuacji uznać należy, że powód rozróżnia te dwa rodzaje pełnomocnictw. Reasumując z powyższego dokumentu nie wynika ani że umowa o kredyt została zawarta ani że kredyt został wypłacony (co podnosił kurator). Powód jako profesjonalista winien zdawać sobie sprawę ze swoich obowiązków wynikających z art. 6 k.c. Strony mają prawo uczestniczyć w rozprawach tak aby móc niejako na bieżąco reagować na działania strony przeciwnej. Nie skorzystanie z tego prawa nie może prowadzić do sytuacji, w której Sąd z urzędu podejmie czynności nie przewidziane w przepisach kodeksu postępowania cywilnego.

Wobec powyższego, na podstawie art. 69 ust. 1 Prawa bankowego powództwo zostało oddalone.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiodła strona powodowa, zaskarżając je w całości i zarzucając mu naruszenie :

1. art. 6 k.c. w zw. z art 227 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. polegające na dowolnej, sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego i wskazaniem wiedzy, ocenie materiału dowodowego przejawiającej się w uznaniu, że powód nie wskazał żadnych okoliczności ani nie przedstawił jakichkolwiek dokumentów wykazujących, zasadność oraz wysokość roszczenia, podczas gdy załączone do pozwu dokumenty w postaci wyciągu z ksiąg bankowych oraz wezwań do zapłaty, stanowią dokumenty prywatne, których prawdziwość nie została w żaden sposób skutecznie zakwestionowana;

2. art. 207 § 3 k.p.c. poprzez ograniczenie się do biernej oceny stanowisk stron i uniemożliwienie Powodowi rozwiania wątpliwości Sądu pierwszej instancji co do należytego skonkretyzowania twierdzeń faktycznych prezentowanych w procesie, tj. odnośnie faktu zawarcia umowy kredytu oraz uprawnienia A. B. i A. K. do podpisania wyciągu z ksiąg bankowych

Wobec tak przedstawionych zarzutów apelujący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku sądu pierwszej instancji i zasądzenie od Pozwanego na rzecz powoda kwoty dochodzonej pozwem;

2. zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powoda kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony powodowej okazała się o tyle zasadna, że skutkowałą uchYLENIEM zaskarżonego postanowienia i częściowym zniesieniem postępowania.

Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Powyższy przepis określa przedmiotowy zakres rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji w postępowaniu apelacyjnym. W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżony wyrok nie może się ostać z uwagi na występującą w sprawie nieważność postępowania mającą swą podstawę prawną w przepisie art. 379 pkt 5 k.p.c., a wyrażającą się pozbawieniem pozwanego możliwości obrony swoich praw.

Uwzględniając dotychczasowy tok postępowania, w ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy naruszył przepis art. 144 § 1 k.p.c. ustanawiając postanowieniem z dnia 7 listopada 2016r. kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego Ł. K..

W myśl powołanego powyżej przepisu konieczną przesłanką ustanowienia kuratora jest uprawdopodobnienie przez wnioskodawcę, że miejsce pobytu strony nie jest znane. Ustanowiony w ten sposób kurator procesowy nie jest jedynie "kuratorem dla doręczeń", lecz ma podejmować za stronę, której miejsce pobytu nie jest znane wszystkie czynności procesowe, które są niezbędne dla obrony jej praw w toku całego procesu. (wyrok SN z dnia 26 września 1997 r., II CKU 82/97, Prok. i Pr.-wkl. 1998, nr 2, s. 36).

Ustawa wymaga zatem od wnioskodawcy uprawdopodobnienia, a więc (stosownie do treści art. 243 k.p.c.) przedstawienia takich środków dowodowych, które pozwolą Sądowi na uznanie za wysoce prawdopodobne, iż wnioskodawca nie jest w stanie wskazać aktualnego adresu pozwanego. Za utrwalony w orzecznictwie uznać należy pogląd, że ustanowienie kuratora przy braku uprawdopodobnienia powyższej przesłanki skutkuje nieważnością postępowania (por. np. orz. Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2010, II CZ 150/10, orz. Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1998r., III CKU 12/98, orz. Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 1998r., III CRN 40/78, orz. Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1969r., III CRN 418/69, orz. Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2002r., I CKN 504/00).

Dokonując wykładni normy art. 144 k. uwzględnić należy, że norma ta (jak również norma art. 143 k.p.c.) posiada istotne funkcje gwarancyjne - służyć ma z jednej strony zapewnieniu ochrony praw strony nieobecnej (której miejsce pobytu nie jest znane), zaś z drugiej ma ona umożliwić przeprowadzenie postępowania cywilnego w sytuacji w której powód z przyczyn obiektywnych nie potrafi wskazać adresu przeciwnika procesowego. Uwzględniając przy stosowaniu normy art. 144 k.p.c. obie te racje, należy brać pod uwagę istotne skutki procesowe bezzasadnego ustanowienia kuratora. Podkreślenia przy tym wymaga, iż wobec postępujących procesów związanych z migracją ludności, łatwością przemieszczania się i korzystaniem z możliwości czasowych pobyków za granicą, w obecnych realiach społecznych, należy stosować zaostrzone kryteria dla oceny, czy doszło do uprawdopodobnienia, iż miejsce pobytu pozwanego nie jest znane.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy zważył, iż powód w pozwie podał adres zamieszkania pozwanego Ł. K. w K.. Korespondencja kierowana na ten adres powróciła z adnotacją, iż adresat nie mieszka pod wskazanym adresem, jednocześnie wskazany został adres zamieszkania pozwanego w B.. Korespondencja zawierająca odpis pozwu oraz zawiadomienie o rozprawie została ponownie wysłana na w/w adres pozwanego w (...). Przesyłkę tą zwrócono do Sądu I instancji jako niepodjętą (nieodebraną), na co wskazuje umieszczona na niej adnotacja (nicht abgeholt/non reclamaé). Na przesyłce brak było adnotacji operatora pocztowego o nieprawidłowościach w adresie, nie stwierdzono również, iż adresat pod wskazanym adresem jest nieznan lub już nie mieszka. Także z odpowiedzi na reklamację (...) Grupy (...) z dnia 16 czerwca 2016r. wynika, iż według danych

zawartych w systemie śledzenia przesyłek operatora pocztowego, reklamowana przesyłka nie została odebrana przez adresata – pozwanego – i dlatego została zwrócona do nadawcy (k. 51). Mimo to, Sąd Rejonowy uznał, iż pozwany nie zamieszkuje pod wskazanym w (...) adresem, co wynika z zarządzenia z dnia 19 maja 2016r. (k. 45) oraz zawieszenia postępowania w sprawie postanowieniem z dnia 28 czerwca 2016r. W konsekwencji postanowieniem z dnia 7 listopada 2016r. Sąd I instancji ustanowił dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego Ł. K. kuratora, dokonując doręczeń na jego adres.

Odnosząc się do miejsca zamieszkania pozwanego wskazania wymaga, iż w odpowiedzi na zobowiązanie Sądu Okręgowego z dnia 3 kwietnia 2017r. kurator nawiązała telefoniczny kontakt z pozwanym, który wskazał adres miejsca zamieszkania w (...) – tożsamy z adresem na który kierowana była przez Sąd Rejonowy korespondencja (k. 178). Uznać zatem należało, iż adres P. 33, (...) B. był adresem prawidłowym, pod którym zamieszkiwał i zamieszkuje pozwany.

W myśl art. 378 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji biorąc jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Katalog sytuacji, w których występuje nieważność postępowania zawiera w sobie art. 379 k.p.c., pośród wielu przyczyn wymienia on m.in. taką sytuację, w której strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw. Nieprawidłowości w zakresie ustanowienia kuratora doprowadziły do pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw, o której mowa w treści art. 379 pkt 5 k.p.c., która zachodzi wtedy, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (zob. wyrok SN z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSP 1975, z. 3, poz. 66; postanowienie SN z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prok. i Pr. 1999, nr 5, poz. 41; wyrok SN z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, Lex, nr 55517). Pozwany, w związku z ustanowieniem dla niego kuratora, o przedmiotowym postępowaniu w ogóle nie wiedział, w konsekwencji czego nie uczestniczył w nim, nie mógł merytorycznie odnieść się do żądania objętego pozwem, ani podejmować skutecznie żadnych czynności procesowych w toku postępowania.

Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw polega na tym, że z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte do czasu wydania orzeczenia w danej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1974 r., sygn. akt II CR 155/74, OSP 1975, z. 3, poz. 66, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., sygn. akt III CKN 34/98, Prok. i Pr. 1999, nr 5, poz. 41, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., sygn. akt V CKN 1057/00). Szczególnym wypadkiem pozbawienia pozwanego możliwości obrony swoich praw w procesie jest przeprowadzenie postępowania z udziałem kuratora, jeżeli ustanowienie kuratora nastąpiło z naruszeniem przepisu art. 144 kc (por. orz. Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 1978r., III CRN 40/78), co w n/n sprawie miało miejsce.

Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw stwarza sytuację, w której sąd nie powinien w ogóle przystępować do ostatecznego merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. O nieważności postępowania decyduje waga uchybień procesowych, a nie skutki, które wynikają lub mogą z nich wynikać (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2004r., I CK 226/04; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2003r. I PK 117/03, Wokanda z 2004 r., Nr 9 s. 30). Bez znaczenia dla rozważania z urzędu przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji jest przy tym to, która ze stron wniosła apelację. Kwestię tę sąd odwoławczy rozważa bez względu na to, którą ze stron dotknęły skutki nieważności postępowania. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006r. IV CSK 115/05, LEX nr 182902, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2013r. IV Cz 94/13, LEX nr 1388479). Art. 386 § 2 k.p.c. nie dokonuje rozróżnienia między poszczególnymi przyczynami nieważności, bez względu zatem na rodzaj przyczyny konieczne jest zniesienie postępowania, które toczyło się przed sądem I instancji. Zniesienie postępowania może dotyczyć całego postępowania przed sądem I instancji, jak też poszczególnych jego etapów bądź konkretnych czynności procesowych. W niniejszej sprawie kurator dla nieznanego z miejsca pobytu ustanowiony został postanowieniem z dnia 7 listopada 2016r. i od tego też dnia postępowanie to jest dotknięte nieważnością. Nieważność postępowania, z powodu jej bezwzględnych przyczyn, Sąd II instancji zawsze bierze pod rozwagę z urzędu, nie powinien on zatem, w razie jej stwierdzenia, badać merytorycznej prawidłowości zaskarżonego orzeczenia.

Mając na uwadze powyższe okoliczności sąd meriti orzekając w przedmiotowej sprawie na mocy art. 386 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz zniósł postępowanie w sprawie od dnia 7 listopada 2016r. - w zakresie, w jakim było ono dotknięte nieważnością i przekazał sprawę sądowi pierwszej instancji celem jej ponownego rozpoznania.

Jednocześnie Sąd Okręgowy, w oparciu o art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., pozostawił rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania odwoławczego w gestii Sądu pierwszej instancji.

Ponownie rozpoznając sprawę, Sąd Rejonowy winien kierować korespondencję do pozwanego na adres wskazany na k. 33 i 178 akt i w ten sposób zapewnić pozwanemu udział w niniejszym postępowaniu.

SSO E. C. SSO K. G. del. SSR K. W.